

Nyhetsbrev från Yrkesföreningar mot Tobak

Nu är det allvar – tobaksdirektivet ska avgöras i EU-parlamentets miljöutskott. Flera av oss som är ansvariga för frågan i våra partigrupper vill införa standardiserade förpackningar. Men det finns idag ingen parlamentarisk majoritet för standardiserade förpackningar och det är viktigt att vi alla arbetar för att skapa den.

TOBAKSLOBBYN HAR HITTILLS satsat mycket krut, eller kanske rök, på e-cigaretter. Om deras fokus finns där kanske det kan öppna för att vi trots allt kan skärpa kommissionens förslag vad gäller både tillsatser och paket. Men jag har varit med förut när logik, hälsa, miljö och ekonomi talar ett språk och lobbyismen ett annat och lobbyisterna ändå drar längsta strået. I debatten hör man exakt samma osanna argument som tobaksindustrin brukar framföra. Utmaningen är att vinna omröstningen både i miljöutskottet och i parlamentets plenum samt dessutom inte få allt förstört av ministerrådet.

DEN STÖRSTA UTMANINGEN för oss som vill minska tobakens skadeverkningar är EU:s regeringar. Åtskilliga gånger har de saboterat bra miljö- och hälsoregler de senaste åren. Tyvärr har Sveriges regering struntat i att arbeta aktivt med tobaksfrågor de senaste åren, om man nu undantar snuset. Där har aktiviteten varit skyhögt för att få bort exportförbudet. Tyvärr har denna kampanj dödat debatten om andra viktiga bitar av direktivet, så att vi inte har bidragit lika aktivt i övriga frågor som vi borde gjort.

DET ÄR VIKTIGT att skingra den mängd myter som cirkulerar. Den vanligaste är att tobaksskatterna bidrar med mer än vad tobaken kostar länders budgetar. Andra vanliga myter är att standardiserade paket är enklare att förfälska, att varumärken är heliga och ej får begränsas samt att unga inte påverkas av exponering av paket, tillsatser och så vidare.

Nu ska det avgöras i EU-parlamentet. Tobaksdirektivet ska behandlas och lobbyisterna är aktivare än någonsin.

Nu har vi en unik chans!

DET GÅR INTE heller att tala om det fria valet, när vi vet att de flesta är barn när de börjar röka. När våra barn börjar med andra självdestruktiva beteenden reagerar vi omedelbart och tobak är ingen harmlös tillfällig ungdomssynd, För många kan det bli en livslång kamp att försöka sluta.

EU KAN BIDRA till en bättre utveckling med detta direktiv. Regeringar med folkhälsa och samhällsekonomi i fokus kan införa exponeringsförbud, skatter, bekämpa illegal handel och sprida mer information. Lokala myndigheter kan införa fler rökförbud, ge personal stöd att sluta, låta skolelever veta mer och arbeta med attityder till tobak. Slutligen kan vi ge stöd till nära och kära att sluta sig loss från nikotinet.

VI HAR EN UNIK chans att hindra hundratusentals barn under 18 att börja röka och det är det fokus som måste genomsyra all debatt om denna fråga. Det är vår skyldighet som medmänniskor, politiker, aktivister och föräldrar. Denna skyldighet kan inte kompromissas bort med hänsyn till en industri, vars huvudprodukt vid normal användning dödar sina kunder. Jag hoppas innerligt att det nya direktivet blir känt under namnet anti-tobaksdirektivet i framtiden.

Carl Schlyter,
EU-parlamentariker för Miljöpartiet

Tobaksfakta

Nära sex miljoner människor i världen dör varje år på grund av rökning och annat tobaksbruk. 600 000 av dem dör av sjukdomar som de fått av andras rökning.

Källa: WHO

Tobaksfakta

63 procent av alla dödsfall i världen orsakas av icke smittsamma sjukdomar som cancer, diabetes, hjärt-kärlsjukdom och lungsjukdom. Tobak är den största gemensamma riskfaktorn för alla dessa sjukdomar.

Källa: WHO

Sveriges Tandläkarförbund har beslutat att ställa sig bakom det nationella initiativ som nu växer fram för att få ett politiskt beslut om en utfasning av rökningen i vårt land. "Vi stöder principen att ett årtal ska preciseras då rökningen ska vara (näst intill) borta" skriver man på sin hemsida. Tandläkarförbundets ordförande kommer att medverka i ett seminarium om denna fråga under Almedalsveckan i Visby.

www.rokfriuteservering.se är en nystartad webbsida som ingår i Astma- och Allergiförbundets projekt "Vi gillar rökfritt". Målet är att skapa fler rökfria uteserveringar på frivillig väg och på sikt också utöka tobakslagen. Ägare till rökfria uteserveringar erbjuds reklammaterial samt att marknadsföra sig på den nya webbsidan.

Världen

Pionjärlandet Australien, först i världen med neutrala tobakspaket, följs nu noga av världshälsoorganisationen WHO. Det dröjer länge innan den fulla effekten av lagändringen kan utläsas, men redan nu finns positiva rapporter till WHO om bland annat en kraftig ökning av antalet samtal till Australiens Quitline, motsvarigheten till Sluta-röka-linjen. ▶ Läs mer här: www.who.int/features/2013/australia_tobacco_packaging/en/

Premiärminister David

Cameron anklagas för att ha gett vika för tobaksindustrins påtryckningar sedan han skrinlagt ett förslag om neutrala cigarettpaket i England. Förslaget om neutrala förpackningar gick ut på allmän remiss i april 2012. Över 60 procent av befolkningen stöder förslaget.

Om Endgame

▶ Vad menar vi med Tobacco Endgame, eller på svenska: utfasning av tobaken?

Vi menar att år 2025 ska framför allt tobaksrökningen vara näst intill borta. Snuset är också ett hälsohot – om än inte riktigt lika allvarligt som rökning – men att fasa ut snuset kräver en särskild plan och kan komma i ett senare steg.

▶ Varifrån kommer idén och har den prövats i något annat land?

En eliminering av tobaksrökningen har diskuterats i cirka tio år och på högsta politiska nivå hittills i bland annat Nya Zeeland, Finland och i Bhutan. Länderna har lite olika definition på utfasningen och man talar om allt ifrån 2025 till 2040 som slutdatum. I Bhutan är det sedan 2004 olagligt att sälja cigaretter.

▶ Hur ska vi kunna övertyga politikerna?

I lobbykretsar heter det apropå opinioner: 1 röst är en galning, 2 röster är en sammansvärjning och 3 röster är en folkstorm.

Det finns en chans att utifrån sin yrkeskompetens agera opinionsbildare i den här frågan.

Tillsammans har tobakspreventivt engagerade kunnat skapa breda opinioner och resultat i form av bland annat tobakslagar, rökfria flygresa och rökfria serveringsställen. Motståndet var ofta massivt men massiv har också tacksamheten efter rökfrihetsreformerna varit. Varför ska vi nöja oss med status quo? Är 6 600 tobaksrelaterade, onödiga dödsoffer per år lagom? Eller? Politiker lyssnar på opinionsläget och det kan vi påverka.

▶ När 2025 och utfasningsmålet närmar sig – hur gör man med de rökare som då ändå finns kvar?

Under hela strävan att fasa ut rökningen är naturligtvis ett professionellt och tillgängligt stöd viktigt för alla som vill komma ur sitt nikotinberoende. Detta stöd – och framför allt alla åtgärder i Tobakskonventionen – kommer att hjälpa många men rimligen kommer en "kärna" nikotinstorer att finnas kvar runt mållinjen som måste ha särskild omsorg. Att det rör sig om ett medicinskt behov – nikotinberoende – gör att det rimligen ska hanteras av specialister och eventuell nikotinersättning eller annan farmakologisk behandling förskrivs receptvägen.

Eldsjälar utbildade

▶ **ARBETET GÅR VIDARE** med att bygga upp en kampanjorganisation för att driva kravet om ett politiskt beslut om en utfasning av rökningen i Sverige. Nyligen samlade Tobakspreventivt nätverk i landsting och regioner företrädare från hela landet till en utbildnings- och diskussionsträff. På programmet stod bland annat medieträning och information om vad begreppet Tobacco Endgame står för.

Om du vill dra ditt strå till stacken i kampanjarbetet och vill veta hur du kan göra så kontakta projektledare Lena Sjöberg, e-post: info@ymtkansli.org, som kan förmedla kontakt med din regionala projektgrupp. Gå också gärna in på YmT's hemsida www.tobaccoorhealthsweden.org och medverka i namninsamlingen för Tobacco Endgame!

Skottland – ett inspirerande exempel

▶ **SKOTTLANDS REGERING** offentliggjorde nyligen en strategisk plan för insatser mot tobaksbruket med målet att nå ett tobaksfritt samhälle runt 2034, med mindre än fem procent rökare.

Främst handlar planen om att förebygga barns och ungas rökdebuter, bland annat genom att skapa miljöer där tobak för de unga blir ett onormalt inslag. En huvuduppgift är också att med insatser mot rökning minska hälsoklyftorna mellan de lågutbildade, utsatta grupperna, och de välbärgade med längre utbildning.

Skottland har redan kommit långt när det gäller tobaksförebyggande insatser. Landet har, liksom övriga Storbritannien, ett totalt rökförbud gällande på alla arbetsplatser, inklusive restauranger, kaféer och pubar samt på allmänna transporter. I april började ett exponeringsförbud för tobaksvaror att gälla i de större butikerna, medan småbutiker fått ytterligare två år på sig. Ett förbud för tobaksautomater finns också sedan april.

Från 2015 förbjuds all rökning på sjukhusområden.

Regeringen ska varje år rapportera om tillämpningen av tobaksstrategin till den speciella ministerarbetsgruppen för tobakskontroll.

Folkhälsomålen på tobaksområdet uppnås inte

▶ **INGET AV DE NATIONELLA** folkhälsomålet på tobaksområdet kommer att uppnås till slutåret 2014, rapporterar Statens folkhälsoinstitut.

Mellan 13 och 65 procent av de fyra delmålen kommer att nås, enligt institutets beräkningar. De fyra målen är en tobaksfri livsstart, halvering av antalet

ungdomar som börjar röka eller snusa, halvering av andelen rökare i de grupper som röker mest samt att ingen ska utsättas för passiv rökning.

Ta chansen att opinionsbilda mot marknadsföringen!

Fredagen 31 maj erbjuder oss stora möjligheter att väcka opinion mot den fortfarande massiva marknadsföringen av tobak i Sverige. 31 maj är som bekant världshälsoorganisationen WHO's World No Tobacco Day, Tobaksfria dagen, och årets tema är Stoppa all marknadsföring av tobak! ("Ban tobacco advertising, promotion and sponsorship").

Trots det övergripande förbudet mot tobaksreklam i vårt land är fortfarande mycket marknadsföring tillåten och fyller vår vardag; Butikshyllor som dignar av färgglada cigarettpaket och snusdosor möter vuxnas och barns blickar dagligen liksom ljusskyltar och andra reklambudskap inne i butikerna, vanligen vid kassorna. Snyggt designade paket utgör också en marknadsföring i sig, både i användarens hand och som skräp på marken. Rökning på film, TV och på bild i olika medier påverkar våra attityder till tobak.

WHO's Tobakskonvention, som Sverige ratificerade 2005, är i artikel 13 mycket tydlig om hur parterna ska arbeta för att stoppa all marknadsföring av tobak. Åtagandet gäller inte enbart traditionell marknadsföring

ing som annonser och stortavlor utan även de idag dominerade marknadsföringsmetoderna; butiks- och paketreklamen.

I tillämpningsföreskrifterna till artikel 13 i tobakskonventionen rekommenderas länderna att införa följande:

- Totalförbud mot all reklam, marknadsföring och sponsring av tobak
- Förbud mot reklam där tobak säljs
- Länderna ska även arbeta för införandet av neutrala paket
- Förbud mot Internetförsäljning och "brand-stretching" (andra produkter benämns med samma namn som en tobaksprodukt)
- Förbud för tobaksindustrin att sponsra samhällsnyttiga projekt
- Åtgärder för att skydda mot tobaksreklam via medier, politiken och konsten
- Åtgärder för att begränsa glorifieringen av tobak i film och TV

SOM DU SER har Sverige en bra bit kvar innan vi klarat av samtliga punkter. Årets 31 maj-tema ger oss chansen att skapa diskussion om dessa frågor med hjälp av till exempel insändare, debattartiklar, utbildningar och lokala aktioner.

På www.tobaksfakta.se hittar du använd-

bart faktaunderlag, liksom på WHO's kampanjsida: www.who.int/tobacco/wntd/en/

En organisation att inspireras av är A Non Smoking Generation som gjort kampen mot marknadsföringen av tobak till en av sina fokusfrågor. I debattartiklar har NSG's generalsekreterare Elin Ramfalk nyligen krävt stopp för den manipulativa marknadsföringen av tobak på Facebook, Twitter och andra sociala medier. Och inför 31 maj genomför organisationen kampanjen "jagärinteblind" där människor uppmanas att fotografera tobaksreklam i sin vardag och lägga upp bilderna på Instagram. A Non Smoking Generation tänker sammanställa ett fotoalbum med bilder av svensk tobaksreklam av 2013 års snitt och överlämna till politiker.

En butiksskylt som stuttit upp i många år och gör det fortfarande trots att den sannolikt strider mot förbudet mot tobaksreklam. Foto: Helene Wallskär

Har du koll på vad som händer i EUs arbete för ett nytt tobaksproduktdirektiv?

Om du inte har fullständig koll så är det inte så underligt. Den svenska nyhetsrapporteringen om direktivet har fokuserat nästan uteslutande på snusfrågan och inte redovisat särskilt mycket av helheten. Dessutom har skandalerna kring förre hälsokommissionären John Dallis framtvungade avgång ytterligare bidragit till förvirringen.

Men direktivarbetet är viktigt för oss svenska tobaksförebyggare. Ett nytt, starkare tobaksproduktdirektiv kan innebära viktiga lagändringar även i vårt land. Som du sett, handlar Tobak eller Hälsas gästledare i detta nummer om det politiska arbetet för ett starkt tobaksproduktdirektiv. EU-parlamentarikern Carl Schlyter, MP, berättar bland annat vilka myter vi måste hjälpa till att slå hål på.

Vad innehåller förslaget?

EU-kommissionen lade fram förslaget till nytt direktiv den 19 december 2012. För att träda i kraft ska det godkännas av både EU-parlamentet och av de 27 medlemsländernas representanter i ministerrådet.

När det gäller snuset föreslår kommissionen fortsatt säljförbud överallt utom i Sverige, som får ha kvar sitt undantag. Snusindustrins och regeringens ansträngningar att få bort förbudet har inte rönt någon framgång.

I övrigt innebär direktivförslaget en rad skärpningar av EU-ländernas tobakslagstiftning. Bland annat föreslås obligatoriska, stora

bildvarningar på cigarettpaketet, förbud mot smakändrande tillsatser i tobak, ett nytt märkningssystem för att försvåra tobaksmuggling och bättre reglering av e-cigarett.

Förbudet mot smaktillsatser ska enligt förslaget gälla även snuset, vilket framkallat nya protester från snusindustrin och svenska politiker.

Vad händer nu?

Beslutsprocesserna i parlamentet och ministerrådet pågår parallellt. I EU-parlamentet har förslaget diskuterats i utskottet för miljö, hälsa och livsmedelssäkerhet under våren. Utskottet planerar att enas om ett slutligt yttrande före sommaren för att EU-parlamentet ska kunna behandla tobaksproduktdirektivet i höst.

I ministerrådet förs diskussionerna under ordförandelandets ledning. Irland är ordförandeland under det första halvåret 2013 och sedan tar Litauen över. Grekland blir det första ordförandelandet 2014.

Litauens hälsovårdsminister Vytenis Povilas Andriukaitis sade nyligen vid en presskonferens att han hoppas på att det ska kunna bli en första omröstning om tobaksproduktdirektivet under landets ordförandeskap, eventuellt i december.

– Vi ska som ordförandeland göra vårt yttersta för att förhindra att beslutet om direktivet fördröjs, lovade han.

Hans ambition är att Litauen i vart fall ska få fram en första, övergripande överenskommelse om själva beslutsproceduren.

– Om vi klarar det vore det en god prestation. I så fall kan Grekland som är nästa ordförandeland genomföra omröstningen om själva förslaget, sade han.

Om direktivet blir antaget under 2014 kan det träda i kraft 2015 eller 2016.

Unga eldsjälarna väckte diskussion vid bolagsstämman

Tobaksförebyggande eldsjälarna från tre ungdomsorganisationer tog kontakt med aktieägarna utanför Swedish Matchs stämlokal.

Den 25 april höll Swedish Match bolagsstämman på hotellet Rival i Stockholm.

Eldsjälarna från tobaksförebyggande organisationer var på plats utanför hotellet för att nå fram med sina budskap till de deltagande aktieägarna. Många stannade till och tog emot informationen och lyssnade på argumenten.

Företrädare för Lärare mot Tobak, Psykologer mot Tobak och Läkare mot tobak var där

liksom sex personer från A Non Smoking Generation, SMART Ungdom och Unga allergiker. Initiativtagare var Barbro Holm Ivarsson, PmT, och Ingrid Talu, LärmT. Tobaksförebyggarna delade ut Tobaksfaktas skrift om tobaksindustrin – Dödligt inflytande – och Tobaksfaktas fakta-blad om snus. Många aktieägare var intresserade av vad eldsjälarna hade att säga, men Swedish Matchs personal var inte lika entusiastisk...

Tobaksfri Duo 20 år

► **TOBAXFRI DUO HAR FIRAT** 20-årsjubileum med ett jubileumsdygn i Tärnaby. 250 ungdomar i årskurserna 6-9 från hela Västerbotten samlades för att bland annat gå på disco och åka skidor.

Tobaksfri Duo är ett tobaksförebyggande program som startade i Västerbotten 1993. Sedan dess har verksamheten vuxit och spridits, och i dag finns Tobaksfri Duo även i alla kommuner i Norrbotten och i ytterligare 44 kommuner i landet.

För att fira 20-årsdagen arrangerade

Tobaksfri Duo resan till Tärnaby. Ungdomar som är engagerade i Tobaksfri Duo kom åkande från olika håll i länet och bjöds på allt ifrån livekonsert till pimpelfiske och armbrytning.

På gång

► Den 30 juni-7 juli genomförs årets upplaga av Almedalsveckan i Visby. Yrkesföreningar mot Tobak, dess medlemsorganisationer, Tobaksfakta samt en lång rad andra tobaksförebyggande organisationer kommer som vanligt att vara på plats för att informera, bilda opinion och nätverka. Bland annat arrangerar yrkesföreningarna den 2 och 3 juli olika seminarier på hotell Strand.

► Den 23-24 september arrangerar Psykologer mot Tobak ännu en nationell konferens för tobaksavvänjare. Rubriken är Tobaksavvänjning ett hett ämne. Platsen blir hotell Hilton vid Slussen i Stockholm. Information och anmälan: www.psykologermottobak.org

► YmTs diplomeringsgrupp arrangerar en nätverksträff för alla diplomutbildare i landet 3 september på hotell Nordic Light i Stockholm kl 10-16. Träffen arrangeras med stöd från Socialstyrelsen. Ansvariga är Margareta Pantzar, Agneta Hjalmarson, Lena Lund, Hans Gilljam och Maria Rankka.

Nya ansikten i föreningars styrelser

► **KERSTIN STAGNÉR** är ny ledamot i styrelsen inom Tandvård mot Tobak. Kerstin arbetar som universitetsadjunkt och tandhygienist vid Odontologiska fakulteten på Malmö högskola i Malmö där hon tjänstgör vid avdelningen för Parodontologi och Tandhygienistutbildningen. Kerstin tycker att det är viktigt och intressant att arbeta med information om tobakens skadeverkningar, tobaksprevention och tobaksavvänjning både för barn/ungdomar och vuxna och både individuellt och i grupp.

► **ÄVEN I STYRELSEN FÖR** Psykologer mot Tobak blev det förändringar vid årsmötet. **Farida al-Abani** adjungerades till styrelsen. Farida är folkhälsovetare och drogförebyggare och arbetar till vardags i organisationen Smart Ungdom.

Tobak eller Hälsa

ges ut av paraplyorganisationen Yrkesföreningar mot Tobak (► www.tobaccoor-healthsweden.org) där fem föreningar samarbetar för en tobaksfri framtid.

Kansli:

Marianne Roos och Sara Sanchez Bengtsson
Tel: 08-669 81 58, fax: 08-669 81 65,
Besöksadress: Västgötagatan 2, plan 3
Postadress: Box 4180, 102 64 Stockholm
E-post: info@ymtkansli.org

Ansvarig utgivare: Lena Sjöberg,
tel 070-663 68 34 e-post: lena.sjoberg@lio.se
Redaktör: Helene Wallskär, tel 08-645 18 34
e-post: helene@mediaproduktion.se
Dahlstedt & Wallskär mediaproduktion AB,
Selmedalsringen 22, 129 36 Hägersten.

Yrkesföreningarna

LÄKARE mot TOBAK

► www.doctorsagainsttobacco.org

TANDVÅRD mot TOBAK

► www.dentistryagainsttobacco.org

SJUKSKÖTERS KOR mot TOBAK

► www.nursesagainsttobacco.org

LÄRARE mot TOBAK

► www.teachersagainsttobacco.org

PSYKOLOGER mot TOBAK

► www.psykologermottobak.org

Så här ser affischen ut i år

WHO's World No Tobacco Day uppmärksammas världen över. Se till att den märks här på hemmaplan.
Kampanjmaterial hittar du på www.tobaksfakta.se

